

КАФЕДРА ХОРОВОГО ТА ОПЕРНО-СИМФОНІЧНОГО ДИРИГУВАННЯ

СИЛАБУС

з дисципліни «АРАНЖУВАННЯ»

Освітній рівень	Перший (бакалаврський)	Курс	3
Ступінь освіти	Бакалавр	Семестр	5,6
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	025 Музичне мистецтво	Аудиторних годин	64
Освітньо- професійна програма	Хорове та оперно- симфонічне диригування	Лекції	-
		Семінари	-
		Практичні	64
		Індивідуальні	-
		Самостійна робота	56
Статус	Обов'язкова	Семестровий контроль	екзамен

Інформація про викладача	
ПІБ, посада	МИХАЙЛОВА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА кандидат мистецтвознавства, доцент
Профіль виклада- ча	Google Scholar https://scholar.google.ru/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=Lf6ZzlgAAAAJ Web of Science ResearcherID ABA-8861-2021 ORCID https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0003-0172-2091
e-mail	Nata.mik.76@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Аранжування» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Силабус визначає обсяги знань, які здобувачі освіти повинні опанувати відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Аранжування», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення навчальної дисципліни є оволодіння мистецтвом аранжування хорових, інструментальних та вокальних творів для різних складів хору, надання фахових знань, розвиток практичних вмій та навичок у використанні різноманітних прийомів хорового письма. Разом з цим у завдання даної дисципліни входить всебічний розвиток творчих здібностей здобувачів освіти, формування художнього смаку, загальної культури, розширення музичного кругозору, прагнення оновлення сучасного виконавського репертуару хорового колективу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні **знати:**

- діапазони та виконавські можливості хорових партій академічного хору;
- основні засоби художньої виразності (мелодія, гармонія, тембр хору, виразне значення теситури та регістрів);
- елементи музичної мови та особливості їх розвитку;
- основні види викладення;
відповіді на питання щодо:
- тембру, тембрового зіставлення та протиставлення, як художнього прийому;
- різновидів хорової фактури, засобів звуковедення та хорової звучності;
- загальних принципів перекладення для хору а cappella та хору з супроводом;
- значення літературного тексту у хоровому творі та видів підтекстовки хорових партій.

Уміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися в фактурних особливостях хорових творів;
- застосовувати базові теоретичні знання для виконання різноманітних завдань та вправ з дисципліни;
- використовувати в практичну площину різновиди акомпаніментної фігурації;
- застосовувати загальні закономірності визначення звучності в залежності від теситурних умов хорових партій та розташування голосів;

- використовувати особливості регістрів для втілення художнього задуму аранжувальника;
- розуміти взаємодію між розташуванням акорду, ансамблем та строем хору;
- робити перекладення хорових партитур з одного хорового складу на інший.

Мати навички:

- обґрунтованого пояснення тих чи інших теоретичних положень відносно практики та технології аранжування хорового твору;
- класифікації фактурних особливостей хорового твору;
- застосовувати різноманітні особливості акомпаніментної фігурації;
- перекладу хорових творів з одного складу на інший;
- розуміння понять динаміка, діапазон, теситура та їх взаємодія;
- застосування прийомів транспонування в тих випадках коли це необхідно;
- розуміння значення літературного тексту у хоровому творі та видів підтекстовки хорових партій.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких **компетентностей**, зокрема **загальних**:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальних (фахових):

СК2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні

досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську / лекторську / аранжувальну / звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.

СК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних результатів навчання**:

ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Перелік тем

Тема 1.Перекладення з однорідного складу хору на мішаний.

- Хорова фактура, типи фактури, засоби хорového письма.
- Перекладення з двохголосного однорідного хору на чотириголосний змішаний шляхом октавного подвоєння.
- Перекладення з трьохголосного однорідного хору на чотириголосний змішаний шляхом заповнення гармонії чотириголосного акорду

відсутніми звуками.

- Перекладення з чотириголосного однорідного хору на чотириголосний мішаний.

Тема 2. Перекладення з мішаного складу хору на однорідний.

- Перекладення з чотириголосного змішаного хору на чотириголосний однорідний.
- Перекладення з чотириголосного змішаного хору на триголосний однорідний або неповний змішаний.
- Перекладення з чотириголосного змішаного хору на двохголосний однорідний.

Тема 3. Перекладення вокальних творів на різні склади хору.

Перекладення вокальних творів для хору a cappella:

- перекладення з прямим перенесенням голосів супроводу в хорову партитуру;
- перекладення зі зміною верхнього голосу супроводу по вокальному голосу.
- Перекладення вокальних творів для хору зі збереженням інструментального супроводу.
- Перекладення для соліста та хору з їх почерговим або одночасним звучанням.

Тема 4. Перекладення інструментальних творів на різні склади хору.

- Перекладення інструментальних творів для хору a cappella та
- зі збереженням інструментального супроводу.

Тема 5 Вільні обробки оригінальних та народних мелодій для різного складу хору.

- Поняття «гармонізація» та «обробка» мелодії. Гармонічні та поліфонічні прийоми розвитку теми, застосування куплетно-варіаційної форми.

Форми та технології навчання

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують аудиторні заняття (практичні заняття). У процесі самостійної роботи – поглиблено вивчають матеріал навчальної дисципліни, виконують запропоновані завдання. Передбачено самостійну роботу студента з науковими, навчально-методичними та іншими інформаційними джерелами: книгами, нотними збірками, аудіо та відеоматеріалами тощо. Творчі форми самостійної роботи здобувачів освіти, як з практичних, так і з теоретичних аспектів курсу (гра та спів голосів хорової партитури в процесі перекладення з одного складу хору на інший, аналіз партитур, робота з нотними редакторами та іншими музичними комп'ютерними застосунками тощо); завдання теоретичного напрямку з самостійної підготовки матеріалу за формою, стилями, фактурою (викладення матеріалу у вигляді рефератів, повідомлень, самостійно підготовлених конспектів, тощо); підбір музичних прикладів та подальший їх розбір.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger, Telegram тощо, за необхідності використовуються online платформи Zoom, Google Meet, Moodle.

Система оцінювання

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно	FX
1–34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.

90–100–А– відмінно Здобувач освіти дає повні ґрунтовні відповіді, підкріплені прикладами і презентацією власної позиції; демонструє володіння значним арсеналом музично-теоретичних знань; володіє сучасною науковою термінологією; успішно вирішує всі завдання, які сприяють формуванню музичної культури та професійній направленості майбутнього фахівця; виявляє художньо-інтерпретаційну спрямованість у виконанні творчих завдань; орієнтується у системі методичних понять, науково правильно їх тлумачить, вичерпно розкриває актуальні питання методики хорového аранжування, пов'язує їх із суміжними дисциплінами; дотримується високої культури писемного професійного мовлення; виконує усі завдання самостійної та індивідуальної роботи вчасно і якісно.

82–89–В– добре Відповідь на питання курсу недостатньо повна, але змістовна, підкріплена прикладами і власними судженнями; здобувач освіти добре володіє теоретичними знаннями з теорії та методики хорového аранжування; орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні; хороше мислення має стандартний характер; не вистачає художньо-інтерпретаційного мислення у процесі виконання творчих завдань.

75–81–С– добре Здобувач освіти має недостатньо сформований рівень знань; творчі завдання виконано не повністю, або потребують вдосконалення; у виконанні завдань продемонстровано середній рівень методологічної підготовки, володіє значною частиною теоретичного матеріалу, проте суттєвого вдосконалення потребує система цінностей, здібностей, набутих у

процесі навчання; у випадках, коли здобувач освіти добре виконує художньо-навчальний матеріал, але ж представлення відповідної музики не розкриває її художньо-образного змісту; зміст творчих завдань складає труднощі, суттєві помилки у створенні перекладення творів.

64–74–D – задовільно Відповідь на основні питання курсу здобувач освіти дає не достатньо повну; частково вивчені основні літературні джерела та фундаментальні дослідження у галузі «Хорового аранжування»; ключові питання розкриває неповно; помиляється у визначенні базових методичних понять; теоретичний матеріал засвоєно фрагментарно та припускається помилок у тексті творчих завдань; не користується науковою термінологією; відсутній творчий підхід у вирішенні завдань хорового аранжування. Не виконує більш як половини завдань самостійної та індивідуальної роботи; не має творчого підходу до самостійних робіт; під час завдань по перекладу хорових творів, допускає грубі методичні помилки; не вміє проаналізувати зміст програми, яка стосується хорового аранжування.

60–63–E – задовільно виставляється у випадках, коли здобувач освіти допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; презентує незнання матеріалу з основних тем теорії та методики хорового аранжування або його поверхнєве викладення; не до кінця є розуміння основ та засобів хорового письма, володіння принципами аналізу хорових творів та їх інтерпретації; допускає суттєві помилки при перекладі хорових творів; демонструє недостатній рівень у виконанні творчих завдань.

35–59–FX – незадовільно (з можливістю повторного складання) Здобувач освіти демонструє слабкий рівень та поверхнєві знання теоретичного матеріалу з теорії та методики хорового аранжування, ключові питання розкриває неповно; не має певних знань з навчально-програмного матеріалу предмету; під час виконання завдань демонструє слабкий рівень методологічної підготовки, допускає суттєві помилки при виконанні творчих завдань, включаючи неохайне оформлення письмової екзаменаційної роботи; відсутній творчий підхід у вирішенні практичних завдань; володіє низькою культурою усного мовлення; не виконує більш як половини завдань самостійної та індивідуальної роботи.

1–34–F – незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) Здобувач освіти виявляє незнання теоретичного матеріалу з теорії та методики хорового аранжування; помиляється у визначенні методичних понять, а більшості визначень не знає; не знайомий із діапазонами хорових голосів, для яких здійснюється переклад твору. Допускає суттєві помилки у розв'язанні конкретних методичних завдань; не користується науковою термінологією; виявляє незнання більшої частини матеріалу питання чи конкретної теми в цілому; не послідовно викладає теоретичний матеріал, не наводить потрібних прикладів, допускає багато помилок; здобувач освіти не вміє самостійно зробити аналіз, узагальнити, творчо підійти до вибору оптимальних методів розв'язання поставленого завдання.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика навчальної дисципліни.

Викладання дисципліни відповідає вимогам Положення Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «Про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/ %96.pdf>

Рекомендовані джерела.

1. Борисенко М. Ю. Жанр транскрипції в системі індивідуального композиторського стилю : автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2005. 17 с.
2. Гайдено А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування: підручник. Харків: Майдан, 2010. 153 с.
3. Горохов П., Загребський Д. Хорове аранжування, Київ: Музична Україна, 1982. 126 с.
4. Грицюк О.Ю. Сліпченко О.С. Аранжування та читання вокально-хорових партитур: практикум, Київ: Ліра-К, 2019. 40 с.
5. Долчук Р. О. Хорове аранжування : навч. посіб. Івано-Франківськ : Плай, 2008. 382 с.
6. Жарков О. М. Художній переклад в музиці: проблеми і рішення : автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.02. Київ, 1994. 19 с.
7. Заверуха О. До визначення поняття «сучасне хорове письмо» //зб.наук.ст. Харків, 2010. Вип.29. С.396-414
8. Карпенко Є.В., Карпенко Н.В. Хорове аранжування: навч.-метод. посіб. Суми: Мрія, 2007. 220 с.
9. Коломієць О.М. Хорознавство: навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 168 с.
10. Коновалова І. Хорова обробка (до питання культурного діалогу «композитор-фольклор») // зб.наук.пр. ХДАК. Харків.2008. Вип.3. С.217-230.

11. Коновалова І. Ю. Феноменологія музичної обробки (на матеріалі хорових творів українських композиторів ХІХ-ХХ ст.): автореф. дис. канд. Мистецтв.: 17.00.01 Харків, 2007. 27 с. URL: <http://referatu.net.ua/referats/7569/169237>
12. Леснік О. С. Особливості художньо-педагогічного аналізу музичного твору в системі підготовки хормейстера // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова: До 170-річного ювілею. Київ: НПУ, 2004. Вип. 1(6). С. 96-101.
13. Олійник В. Ф. Основи комп'ютерного аранжування музичних творів з використанням програми Cubase SX 3: метод. посібник: теорія і практика. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006. 88 с.
14. Толмачов Р. Хорове аранжування та вільна обробка: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 166 с.
15. Торба О. Слово і музика в хоровому творі //Київське музикознавство: зб.ст. К., 2004. Вип.23. С. 201 -213.